





Merre tart az európai szociális modell?

2016. ápr. 29.

ELTE

Köszöntöm Önöket,

mindenekelőtt Ferge Zsuzsát, egyetemünk nyugalmazott professzor asszonyát, aki idén ünnepli 85. születésnapját. Köszöntöm az előadókat: **Adrian Sinfield** urat, az Edinburgh-i Egyetem nyugalmazott professzorát; **Georg Vobruba** urat, a Lipcsei Egyetem nyugalmazott professzorát; valamint **Guy Standing** urat, a Londoni Egyetem kutató professzorát, a Feltétel Nélküli Alapjövedelem Világhálózat alapító társelnökét. Köszönöm Önöknek, hogy megtisztelték jelenlétükkel professzor asszonyt és a konferenciát. Továbbá örömmel üdvözlöm minden kedves vendégünket.

Nehéz dolgom van, mert én úgy tudom, hogy Ferge Zsuzsa önmagával kapcsolatban nem szereti, lehetőleg kerüli a nagy szavakat. Ugyanakkor nem lehet az övéhez hasonló tudományos és közéleti teljesítményről szerény szavakkal beszélni. Megpróbálok tehát az egyszerűség szilárd talaján maradni, de nézze el nekem, kedves professzor asszony, ha mégsem sikerül. Elvégre is az, hogy ma itt az ELTE-n a szociológia és a szociálpolitika neves nemzetközi



Merre tart az európai szociális modell?

2016. ápr. 29.

ELTE

és hazai képviselői összegyűltek, sőt, hogy egyáltalán vannak ma Magyarországnak szociálpolitikusai, abban múlhatatlan érdeme van professzor asszonynak, aki mindvégig azon fáradozott, hogy a tudomány oktatásának intézményi keretei hazánkban is megteremtődjenek. Az egyetemi szociálpolitikai képzés ennek nyomán 1985-ben indult, levelező formában, 1988-ban pedig létrejött az ELTE-n a Szociálpolitika Tanszék. Ezt követően, az elmúlt évtizedekben az új nemzedék igyekezett kivívni a szakma tudományos elismertségét, és kivenni részét a politikai döntéshozatal előkészítő munkából is. De ehhez kellett egy iskolateremtő, nemzetközi kapcsolatrendszerrel bíró és módszertani alapokat nyújtó tudós Ferge Zsuzsa személyében, aki útjára indította a magyar szociálpolitikát, és akit ma a világ több pontjáról érkező barátai, tisztelői és tanítványai együtt köszöntenek.

A magyar társadalomtudósok gondolatai többnyire speciálisan ebben az országban hatnak, és talán ezért ritka, ha közülük valakire külföldön is felfigyelnek. Ferge Zsuzsa azon kevés magyar társadalomtudós közé tartozik, aki nemcsak itthon tudott nagyhatású, iskolateremtő munkásságot



Merre tart az európai szociális modell?

2016. ápr. 29.

ELTE

kifejteni, de nemzetközi viszonylatban is ható írásaival és gondolataival az egész szakma módszertanát gazdagította. Nekem elsősorban mégis az a fontos, az cseng a fülemben, amit a magyaroknak címzett, akár tudományos írásaiban, akár közéleti megnyilatkozásaiban. Nem tudom, hogy baj-e vagy sem, de törvényszerű, hogy a könyvek, tanulmányok, cikkek, interjúk sokaságából leszűrődő üzeneteket mindenki egy kicsit másképpen olvassa, és ez nem biztos, hogy minden ponton találkozik az alkotó eredeti szándékával. Én is a magam szemszögéből válogattam professzor asszony életművéből, önkényesen emeltem ki és értékeltem azokat a kulcsmondatokat, amelyekre rezonáltak a gondolataim.

Az első a múlttal való viszonyunkról szól. Amikor Ferge Zsuzsától olvastam arról, hogy mennyire *nem tudunk építkezni a saját múltunkból*, mert minduntalan különböző szempontú szelekciónak vetjük alá. A múlt szép fejezeteit felidézni nem szokott nehézséget okozni. Amire emlékezni akarunk, az megfelelő publicitást kap. De a magyar közélet mai állapota azt mutatja, hogy még mindig nem értjük, hogy



Merre tart az európai szociális modell?

2016. ápr. 29.

ELTE

nem lehet a kevésbé szép vagy dicstelen dolgokat mindentől függetlenül feledésre ítélni, tudomást sem venni róluk, mert annak ára van. És nem lehet bizonyos korszakokat egy az egyben szépnek vagy csúnyának látni és láttatni, mert a múlt árnyalt megítélése nélkül a jelen is szükségszerűen torz képet mutat. Ferge Zsuzsa nem egyszer rámutatott arra, hogy a szembenézés hiányából fakadó tudatlanság az egészséges társadalmi fejlődésünk kerékkötője. Nekünk, itt az egyetemen kiváltképp kötelességünk a múltat a tisztázás szándékával megközelíteni, és a tudatlanság felszámolására minden eszközzel törekedni.

Ebből következik a **második üzenet**, ami a **személyes felelősségvállalásról** szól. A múlt árnyalt megítéléséhez eljutni csak nehéz munkával lehet. Azzal pedig úgy vagyunk, hogy elvárjuk a másiktól, hogy az felgyűrje az ingujját, szépen nekiálljon, és elvégezze a nagy feladatot, miközben mi – jó esetben – legfeljebb szurkolunk neki. Holott a felelősséget vállalni tudó személy nem vár arra, hogy mit tesz a másik, hanem elvégzi a saját feladatát, ami adott esetben semmivel sem több vagy kevesebb, mint a



Merre tart az európai szociális modell?

2016. ápr. 29.

ELTE

másiké. Legyen szó akár a holokausztról, akár a Kádár-rendszerről, akár a szegénységről, *ha Ferge Zsuzsa mondja el kritikáját, akkor megszólítva érzi magát az ember*, és mérlegre kényszerül tenni a saját felelősségét is mindabban, amiben élünk. Pedig egy társadalom, ami a szocializmusból a piac mindenhatóságának téves ideájába esett, a rendszerváltás óta az állam szerepének meghatározásában nehezen találja a helyes utat. Nem is kérdés, hogy a felelősséget vállalni tudó, hiteles értelmiségiekre mekkora szükségünk van. De abban nem kételkedem, hogy az egyetem, ami mindig képes volt a szellemi megújulásra, most is fog olyan fiatal tanárokat, kutatókat, szociálpolitikusokat adni a társadalomnak, akikre szükség van. A szemléletformálás nem máról holnapra hozza meg az eredményét, de meghozza, ebben biztos vagyok.

Továbbmegyek: a **harmadik üzenet az együttműködésről szól**. Ha jól gondolom, valami hasonló a szociálpolitika lényege is: a politikai cselekvés rangjára emelni azt, hogy ami neked jó, az hosszú távon nekem is megéri, és ami neked rossz, annak előbb utóbb én is a kárvallottja leszek, és minthogy *közösen alkotjuk*



Merre tart az európai szociális modell?

2016. ápr. 29.

ELTE

a társadalmat, annak minden bajáért közösen fizetjük meg az árat. Előadóink is biztosan beszélni fognak arról, hogy mi lesz a következménye annak, hogy egész csoportok lemaradnak vagy kimaradnak azokból a gazdasági és kulturális javakból, amelyek nélkül nem lehet boldogulni a 21. században. Ennek megértése és belátása megteremtheti az együttműködést a társadalmi aktorok között olyan területeken is, ahol ma még nem működik a közös munka. Az együttműködéshez szükséges józan belátás mindig a tudással kezdődik. A tudás műhelyei pedig itt vannak az egyetemeken. Ez a konferencia a nemzetközi tudományos párbeszéd fórumaként ugyanezt a célt szolgálja, ilyen módon horizontálisan is kiterjesztve az együttműködést.

A negyedik üzenet: hűnek maradni az elveinkhez. Az elvek adják azt a belső szabályrendszert, ami az életünket egy fejlődési pályán irányba állítja. Bizonyos elvekhez hűnek lenni azt jelenti, hogy *tudom, ki vagyok és merre tartok az életben*, és erre időnként emlékeztetem is magam. Ennek az attitűdnek köszönhető, hogy Ferge Zsuzsa szakmai kritikái nem maradtak az asztalfiókban vagy a baráti beszélgetések körein



Merre tart az európai szociális modell?

2016. ápr. 29.

ELTE

belül azokban az időkben sem, amikor még tétje volt egy-egy mondatnak, amikor még valódi bátorság kellett a véleménynyilvánításhoz, ha az eltért az uralkodó ideológiától. Az elvekhez való hűség okozott is hátrányt és nehézséget professzor asszonynak, de nem hiszem, hogy megbánta volna. Ma is megvédi szakmai álláspontját akkor is, ha nem talál értő fülekre. Örülök és büszke vagyok arra, hogy tanárként Ferge Zsuzsa személyében egy olyan ember állt az ELTE katedráján, aki a szakmai alapok mellett az elveihez hű értelmiségi példáját tudta felmutatni a diákoknak. Tanítványai ezáltal nemcsak tudást, de az értelmiségi életpályához elengedhetetlen lelki kondíciót is megszerezhatték.

Az ötödik, egyben utolsó és talán legfontosabb üzenet **a segítségnyújtásról** szól. Ferge Zsuzsa a Központi Statisztikai Hivatal egykori osztályvezetője, majd a Magyar Tudományos Akadémia főmunkatársa, később tanszékvezető egyetemi tanár, számos magas rangú kitüntetés és díj (köztük a Széchenyi-díj) birtokosa. 2005-től az MTA keretein belül működő Gyermekszegénység Elleni Program vezetője, a szegénység legnagyobb tekintélyű hazai kutatója. Munkássága



Merre tart az európai szociális modell?

2016. ápr. 29.

ELTE

elméleti része mellett ott van a nagyon is konkrét valóság, a gyűjtéseken szerzett tapasztalat. A számokkal dolgozó kutatások mögött ő láttatni tudta az segítségre szoruló embereket is. Professzor asszony a szegénypolitika kapcsán mindig hangsúlyozta *a társadalmi szemléletváltás fontosságát, ami a megismerés és a segítségnyújtás alapja*, és amelyhez tudományos, gyakorlati és pedagógiai munkájával jelentős mértékben hozzájárult.

Az egyetem rektoraként a vezetőség, a kollégák és a tanítványok nevében is köszöntöm professzor asszonyt születésnapja alkalmából. Kívánom, hogy sokáig legyen még aktív szereplője a magyar tudományos és civil életnek, amelynek továbbra is szüksége van az Ön útmutatására.

Isten éltesse Professzor Asszonyt!